

Lisätietoa unnutuksesta

Sopivuussäännöt

Lapsi opettelee sopivuussääntöjä ja käytöstapoja. Esimerkiksi milloin sanotaan "kiitos" tai saako toista töniä, ovat asioita, joita pitää opettaa lukuisia kertoja. Niin myös sitä milloin on sopiva hetki unnuttaa. Aivan samoin kuin nenän kaivaminen, on unnuttamiselle oma aikansa ja paikkansa (esim. "omassa rauhassa" tai "silloin kun kukaan ei näe").

Jo aika pienelle, noin kaksivuotiaalle lapselle voi sanoa "Muistatkos, ettei se ole täällä sallittua?"

"Unnutustilanteissa lapselle jutellaan, ettei ole sopivaa tehdä ko. asiaa esim. leikkien lomassa vaan esim. päiväunihetkellä omassa rauhassa." (ammattilaisen vastaus 2013)

"Riippuu täysin siitä, miten se (seksuaalisuus) ilmenee, esim. itsetyydytys on musta normaalia. Tosin sanon siihen yleensä, että sitä saa tehdä, mutta mieluummin yksin, vaikka kotona peiton alla kuin ryhmässä. Yleisesti ottaen en koskaan tyrnä lasta ja koen, että pystyn avoimesti puhumaan lasten kanssa näistäkin asioista." (ammattilaisen vastaus 2013)

Milloin ja miten rajoittaa

Vanhemmat myös usein pohtivat, milloin tulee rajoittaa unnutusta. Nyrkkisääntönä voi pitää, että unnutus ei saa rajoittaa lapsen normaalia elämää ja arkea. Yleisesti ottaen unnutus on yksityinen ja oma asia.

"Omissa oloissa unnuttaminen on ok, mutta elinten esittelemisen julkisesti taas ei. Oman seksuaalisen käyttäytymisen ei saa antaa häiritä muita." (vanhemman vastaus 2014)

"Itsetyydytykseen puutuin, kun aamulla ei meinannut ehtiä päiväkotiin, kun sängyssä olisi halunnut viettää aikaa itsekseen.. Eli puutun sellaisiin, joissa ehkä on joku tällainen 'rajanveto', mikä on ok, mutta parempi tehdä yksityisesti ja yksityisyyttä kunnioittaen." (vanhemman vastaus 2014)

"Pientä lasta rajoitetaan helposti esim. laittamalla jo käytännöllisistä syistäkin vaippa." (vanhemman vastaus 2014)

"Koitan välttää puuttumasta unnutukseen, ellei sitä ole esim. ruokapöydässä tai jos se selkeästi häiritsee muita. Selitän lapsille, että unnutus on hyväksyttävää "tuntuu hyvältä", mutta koitan liittää sen sellaisiin tilanteisiin, jossa lapsella on rauha (lepohetki tms.)." (ammattilaisen vastaus 2013)

"Itsetyydytys on lapselle mielestäni luonnollista eikä siitä saisi tehdä suurta numeroa, jottei siitä häpeän tunteminen vaikuttaisi lapsen normaalin ja suotuisan seksuaalisuuden kehityksen etenemiseen"

negatiivisesti. Kerromme tarvittaessa lapselle, että sille on oma paikkansa esim. hoidossa levolla peiton alla tai WC:ssä, jos itsetyydytys on avointa ja päivittäin jatkuvaa ja siihen puuttuminen tarpeellista. Lasten satunnaiseen itsetyydytykseen emme hoidossa omassa perhepäivähoitoryhmässämme (2 hoitajaa / 8 lasta) puutu, sillä se on mielestämme luonnollinen osa lapsen kehitystä.” (ammattilaisen vastaus 2013)

”Nukkarissa tapahtuvaan itsetyydytykseen ei puututa.” (ammattilaisen vastaus 2013)

”Unnuttaminen ja omaan kehoon liittyvä kiinnostus on sallittua ja positiivista.” (vanhemman vastaus 2013)

Huolestuttava unnutus

Lapsen pakonomainen unnuttamiseen tulee aikuisen aina puuttua. Mikäli lapsen unnutus rajoittaa lapsen normaalia arkea tai häiritsee toisia lapsia, tällöin toiminta on huolestuttavaa ja silloin pitää pysähtyä tutkimaan, onko lapsella jokin hätä. Huolestuttavaa myös on, mikäli lapsen unnuttamiseen tuntuu liittyvän ahdistusta tai se satuttaa lasta itseään. Silloin on syytä tutkia, onko lapsella joku hätänä tai huolena.

”[Huolestuttavaa on...] Mikäli itsetyydytys tulee arkeen joka tilanteeseen, ja haittaa keskittymistä arkitoiminnoissa.” (ammattilaisen vastaus 2013)

” Huolestuttavaa on...] Pakonomaista itsetyydytystä myös toisten nähden.” (ammattilaisen vastaus 2013)

”Aiemmin lähihoitaja-opintojeni aikana päiväkotiharjoittelussa oli vuoden ikäinen lapsi, jonka jatkuvan ”unnuttamisen” kerrottiin johtuvan perusturvallisuuden puutteellisesta kehittymisestä. Eli lapsi haki itsensä hinkkaamisesta esim. syöttötuolin keskipienaan nautintoa ja lohtua, mitä ei ollut saanut varhaiskehityksensä aikana häntä hoitavalta vanhemmalta luonnollisessa kosketuksessa ja vanhemman ja lapsen luonnollisesta läheisyydestä.” (ammattilaisen vastaus 2013)

Lue lisää: [Kun huoli herää](#)

Erityislapset

Lapsi, jolla on kehitysviivästymä tai pitkäaikaissairaus, saattaa kokea olevansa yksinäinen tai stressaantunut ja nämä tunteet ja kokemukset voivat tällöin näyttäytyä unnuttamisena. Lapsen saattaa olla myös vaikea ymmärtää sosiaalisia sääntöjä tai tunteitten hallintaa, jolloin tilanteet, joissa on paljon lapsia laukaisevat ahdistusta ja unnutusta. Joskus lapsen oman toiminnan hallinta ei ole vielä kehittynyt. Tällöin saattaa tulla tilanne, että lapsi unnuttaa erityisen paljon ja siihen kannattaa pysähtyä. On hyvä huolella tutkia, onko lapsella joku hätä, johon pitää puuttua ja ohjata lasta lempeästi johonkin muuhun toimintaan.

Kuinka tavallista unnutus on?

Väestöliiton vuonna 2013 toteuttaman lasten seksuaaliterveyskyselyn mukaan 95 % varhaiskasvatuksen ammattilaisista oli sitä mieltä, että lapset eivät puhu oman kehon koskettamisesta syntyvästä mielihyvästä tai itsetyydytyksestä. Tekoina se kuitenkin näkyy, sillä 71 % totesi, että omassa lapsiryhmässä on lapsi tai lapsia, jotka unnuttavat avoimesti ainakin joskus. Ammattilaiset siis tarvitsisivat välttämättä tietoa ja

taitoja, kuinka suhtautua tähän tavalliseen ilmiöön ja kuinka rajoittaa lasta tarvittaessa arvostavasti ja lasta loukkaamatta.

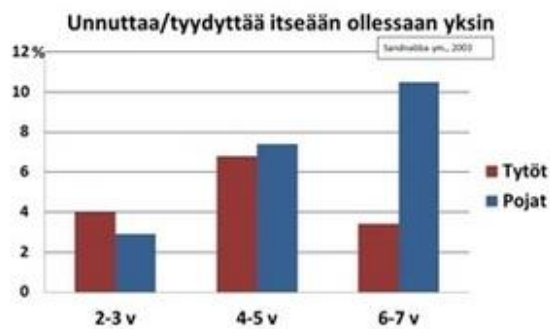
”Yhdessä kohtaa tätä kyselyä kysyttiin, että puhuuko lapsi näistä ja näistä asioista. Melkein jokaiseen piti vastata, että ei. Kun ei kysytty, että leikkiikö lapsi näitä asioita. Jos olisi ollut kyse leikistä, niin ainakin meillä lapset leikeissään ilmentävät seksuaalisia asioita. Vähemmän he puhuvat.” (ammattilaisen vastaus 2013)

”Itsetyydytys ja oman kehon tutkiminen, joihin ei liity häpeää, on erinomainen pohja terveen seksuaalisuuden kehittymiselle.” (vanhemman vastaus 2013)

Vanhemmista 8 % sanoi, että oma 0–6-vuotias lapsi unnuttaa tai tyydyttää itseään avoimesti usein, 18 % sanoi näin tapahtuvan joskus ja 20 % harvoin. 47 % vanhemmista ilmoitti, ettei näin ole tapahtunut koskaan ja 6 % ei osannut sanoa.

”Myös itsensä kosketteluun sylissä esim. Iltasadun aikaan olen puuttunut. Tässä olen kuitenkin miettinyt onko asiaan syytä puuttua kun mielestä pippeli on tilanteessa lähinnä unileluna.” (vanhemman vastaus 2014)

”Esikoista kiinnostaa omat elimet kovasti ja välillä muistutellaan, että omaa kalustoa voi tutkia yksinkin :)” (vanhemman vastaus 2013)

Ammattilaisen havainnot

2–7-vuotiaiden lasten seksuaalista käytöstä päivähoidossa ovat Suomessa tutkineet Sandnabba ym. (2003). Tässä tutkimuksessa lapsen läheisin hoitaja raportoi havaintojaan lapsen käytöstä kolmen kuukauden

ajalta. Arvioitavia lapsia oli 364. Alla on taulukoita tästä tutkimuksesta. Nämä luvut kertovat siis noin kymmenen vuoden takaisesta tilanteesta ja ammattilaisten havainnoista.

Pienen lapsen seksuaalisuus on avointa, välitöntä, leikkisää ja tutkivaa. Lapsi tarvitsee turvaa ja hyväksyntää. Lapset tutustuvat omaan kehoonsa ja etsivät oman kehon avulla keinoja saada mielihyvää ja rauhoittua. Yllä olevista kuvioista näkyy, että joka neljäs 6–7-vuotias poika koskettelee sukuelimiään julkisesti ja joka kymmenes 4–5-vuotias lapsi unnuttaa itseään uneen. Erityisesti tytöille on tavallista itsensä hierominen jotain esinettä vasten.

Unnuttaminen on normaalia, tavallista ja kuuluu normaaliin lapsen kehitykseen. Toiset lapset tekevät sitä enemmän ja toiset vähemmän, jotkut eivät tee ollenkaan. Lapset oppivat sopivuussääntöjä ja hyviä tapoja. On tärkeää, että näitä sääntöjä ja rajoja opetetaan lapselle ystävällisesti niin, että lapsen keho ja seksuaalisuus säilyvät arvokkaana. Omaan rauhaan ohjaamisen syynä on lapsen suojaaminen, eikä paheksunta.

”Haluan, että lapsi oppii, että seksuaalisuus on osa ihmisenä olemista ja täysin siis luonnollista ja hyväksyttävää, mutta samalla toivoisin hänen (ikätasoisesti) ymmärtävän mikä on yhteiskunnallisesti hyväksyttyä, lähinnä siis niiden omien oikeuksien ymmärtämistä ja ihmisten erilaisuuden kunnioittamista. Esimerkiksi niin, kun lapsi löysi itsehyväilyn jo varhain ja huomasi sen olevan mukavaa. Toisaalta en olisi hennonut häntä kieltää, mutta täytyi yrittää selittää, että sitä voi sitten tehdä 'omalla ajalla/rauhassa' tms. Sen koommin en ole nähnyt hänen sitä tekevän (toki aikaa on kulunut tästä vasta parisen kuukautta), ja toivon, että hän ymmärsi sen olevan ok, eikä kokenut 'linjaustani' kieltona...” (vanhemman vastaus 2014)

Lähteet:

Sandnabba, N.K., Santtila, P., Wannäs M. & Krook, K. (2003). Age and gender specific sexual behaviours in children. Child Abuse & Neglect. Vol. 27, Issue 6, June 2003, 579 – 605.

Larsson, I. & Svedin, C.-G. (2001) Sexual behavior in Swedish preschool children as observed by their parents. Acta Paediatrica, 90(4), 436–444.

Friedrich, W.N., Grambsch, P. Broughton, D., Kuiper, J. & Beilke, R.L. (1991). Normative Sexual Behaviour in Children. From the Mayo clinic and Mayo Foundation, Rochester, Minnesota, and University of Washington, Seattle, Washington. Pediatrics Vol. 88 No. 3 Sep 1991.